ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobkyně: **R. P.**, zast. opatrovnicí JUDr. Pavlou Plašilovou, advokátkou, se sídlem Jakubská 1, Brno, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 19. 7. 2010, č. j. 33 Cad 50/2009 – 116,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Brně č. j. 33 Cad 50/2009 – 116, ze dne 19. 7. 2010, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 23. 3. 2009, č. X, zamítla žalovaná Česká správa sociálního zabezpečení žádost žalobkyně ze dne 6. 10. 2008 o plný invalidní důchod s datem přiznání od 1. 6. 1993, pro nesplnění podmínek § 38 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění. V odůvodnění rozhodnutí uvedla, že podle posudku OSSZ Brno - město ze dne 18. 2. 2009 se žalobkyně stala plně invalidní podle § 39 odst. 1 písm. a) téhož zákona od 1. 7. 2005. V období od 1. 6. 1993 do 30. 6. 2005 neodpovídal její zdravotní stav žádnému stupni invalidity.

V podané žalobě žalobkyně namítala, že důvodem neuznání invalidity od 1. 6. 1993 do 1. 5. 2005 je ztráta lékařské dokumentace za uvedené období, kterou předala posudkové lékařce Okresní správy sociálního zabezpečení ve Vyškově. Dovolávala se rozboru krve provedeného v roce 1996, z něhož bylo prokazatelné, že trpí stresovým onemocněním vzniklým ztrátou zaměstnání. Z lékařské dokumentace, kterou předala MUDr. K., by bylo možno zjistit, že dvacet let vykonávala řádně svou práci i s ochrnutou rukou a těžkou

poruchou páteře. Od roku 1993 trpěla revmatickým onemocněním, nikoliv onemocněním psychickým. Sice se léčila, ale bludným onemocněním netrpěla. Stav se zhoršil poté, co jí bylo vyhrožováno zavřením do psychiatrické léčebny.

Žalobkyně dovozovala, že to byla právě posudková lékařka, která zavinila, že jí byla dána výpověď ze strany zaměstnavatele. První výpověď ze strany zaměstnavatele byla soudem prohlášena za neplatnou, a řízení o druhé výpovědi není skončeno, protože se u soudu ztratil spis. V té době se zhoršil stav systémové sklerózy, ale žalobkyně byla bez finančních prostředků a nemohla se u soudu bránit. Z těchto důvodů skutečně onemocněla. Poté byla léčena v psychiatrické léčebně, ale nebylo prokázáno, že trpěla bludovým onemocněním.

Navrhovala, aby soud vydal rozsudek, jímž jí bude přiznán plný invalidní důchod od 1. 6. 1993 do 30. 6. 2005. Současně požádala o ustanovení zástupkyně JUDr. Pěvy Skýbové.

V doplnění žaloby prostřednictvím zástupkyně namítala žalobkyně nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí a vady řízení, které jeho vydání předcházelo, především nedostatečné zjištění zdravotního stavu, a žádala, aby její zdravotní stav byl přezkoumán znalcem z oboru posudkového lékařství.

Krajský soud v Brně výše označeným rozsudkem žalobu zamítl, žádnému z účastníků nepřiznal náhradu nákladů řízení a rozhodl o odměně opatrovnice JUDr. Pavly Plašilové. Ve svém rozhodnutí vycházel z obsahu posudkové dokumentace, z dávkového spisu, z opatrovnického spisu Okresního soudu ve Vyškově vedeného pod sp. zn. 5 Nc 665/2003, ze znaleckých posudků MUDr. N. znalce z oboru psychiatrie ze dne 19. 1. 2006 a 22. 1. 2010 vypracovaných pro účely řízení o zbavení způsobilosti k právním úkonům a pro trestní řízení vedené pro trestný čin pomluvy podle § 206 trestního zákona. Dále vycházel z posudku posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí v Brně (dále jen posudková komise) ze dne 25. 3. 2010 a 21. 6. 2010. Podle uvedených posudků byla žalobkyně shledána plně invalidní podle § 39 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., od 1. 7. 2005. Pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti činil podle přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb., kapitoly V., položky 2c (z rozmezí 50 – 80 %), 70 %. V doplňujícím posudku posudková komise uvedla, že datum vzniku plné invalidity stanovuje shodně s lékařem Městské správy sociálního zabezpečení v Brně na 1. 7. 2005, tj. období půl roku před vydáním znaleckého posudku z oboru psychiatrie ze dne 19. 1. 2006, kdy již podle kvalifikovaného odhadu bylo možno předpokládat, že žalobkyně nebyla schopna vykonávat soustavnou výdělečnou činnost a míra poklesu soustavné výdělečné činnosti odpovídala plné invaliditě. Pro dřívější vznik plné invalidity nebyly v doplněné zdravotnické dokumentaci i po prostudování znaleckého posudku ze dne 22. 1. 2010 nalezeny objektivní podklady. Po zhodnocení provedených důkazů dospěl soud k závěru, že žalobkyně neprokázala, že by k datu 1. 6. 1993 splnila podmínky pro přiznání plného invalidního důchodu. Žalobu proto jako nedůvodnou zamítl.

Proti tomuto rozsudku podala včas kasační stížnost žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“), a to z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. b) zákona č. 150/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů, soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Konkrétně namítala, že

žalovaná nedostatečně zjistila její zdravotní stav, protože si neopatřila zdravotní dokumentaci za období let 1995 – 2005. Dále uvedla, že správnímu orgánu mělo být zřejmé, že jsou zde pochybnosti o způsobilosti stěžovatelky řádně uplatňovat v řízení své zájmy, a proto jí měl ustanovit opatrovníka. Ten by mohl učinit kroky k zajištění ztracené zdravotní dokumentace, čímž by se předešlo důkazní nouzi ze strany stěžovatelky, pokud jde o dobu a charakter jejího onemocnění.

Stěžovatelka dále namítala, že již v roce 1995 Státní zastupitelství ve Vyškově uvedlo, že je duševně nemocná a nebezpečná pro společnost, takže měla být zastoupena opatrovníkem. Současně sdělila, že žádnou duševní chorobou „poruchou s bludy“ netrpí a nikdy netrpěla a že jde o zneužití psychiatrie. Poukazovala na to, že po ztrátě zaměstnání se zhoršil stres, který byl spojen s revmatickým onemocněním. Navíc se do její rodiny v souvislosti s řízením o neplatnost výpovědi dostala vyděračka, která zničila zbytek rodinných vztahů. Navrhovala, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná Česká správa sociálního zabezpečení se ke kasační stížnosti stěžovatelky nevyjádřila.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek z hledisek uvedených v ustanovení § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody uvedenými v kasační stížnosti.

Stěžovatelka uplatnila kasační důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., ale její námitky týkající se merita věci brojí proti neúplnosti a nepřesvědčivosti posouzení zdravotního stavu a dochované pracovní schopnosti, konkrétně proti stanovení data vzniku invalidity, a lze je tak podřadit pod kasační důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. (jiná vada řízení – shodně též rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 4 Ads 13/2003, ze dne 29. 3. 2003, publ. ve Sbírce rozhodnutí NSS pod č. 511/2005, dostupný na www.nssoud.cz).

Nejvyšší správní soud již na tomto místě předesílá, že rozhodovaná věc úzce souvisí s dalšími kasačními stížnostmi stěžovatelky ve věcech vedených u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 4 Ads 66/2010 a 4 Ads 67/2010. V posledně označených věcech jsou předmětem přezkumného soudního řízení rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení, pracoviště Brno, jimiž byly stěžovatelce uloženy pokuty jako osobě samostatně výdělečně činné za nesplnění povinnosti uvedené v § 48 odst. 1 písm. b) a odst. 5 zákona č. 582/1991 Sb., za neoznámení počátku a ukončení samostatné výdělečné činnosti. Tyto pokuty v celkové výši 20 000 Kč byly stěžovatelce uloženy poté, co zaplatila pojistné za dobu od 1. 3. 1999 do 28. 2. 2001, aby získala potřebnou dobu pojištění pro vznik nároku na plný invalidní důchod. Z tohoto pohledu představuje posouzení data vzniku plné invalidity základní a výchozí předpoklad pro další postup soudu i správních orgánů a proto se Nejvyšší správní soud jeho posouzením zabýval podrobněji.

Z obsahu dávkového spisu, posudkové dokumentace a z připojených spisů Okresního soudu ve Vyškově sp. zn. Nt 363/96, Vrchního soudu v Praze sp. zn. 5 A 15/96 a Krajského soudu v Brně sp. zn. 41 Cad 105/2007, bylo zjištěno následující:

Posudková dokumentace stěžovatelky je vedena od roku 1977. V letech 1977 a 1978 stěžovatelka uplatnila bezúspěšně dvě žádosti o invalidní důchod. V té době byla základním onemocněním stěžovatelky monoparéza pravé horní končetiny s poruchou senzibility perinatálního původu. V roce 1992 byl stěžovatelce přiznán pro totéž onemocnění status občanky se změněnou pracovní schopností podle § 21 odst. 1 zákona č. 100/1988 Sb. V roce 2003 byla stěžovatelka uznána občankou těžce zdravotně postiženou podle § 86 odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb., přičemž její zdravotní postižení bylo posouzeno podle přílohy č. 2, odst. 1 písm. a) k vyhlášce č. 182/1991 Sb. K výše citovanému onemocnění se přidružila středně těžká porucha páteře. V roce 2006 se stěžovatelka dovolávala přiznání mimořádných výhod druhého stupně, bylo však uzavřeno, že nejde o zdravotní postižení uvedené v odst. 2, přílohy č. 2, k vyhlášce č. 182/1991 Sb. a že zdravotní stav odpovídá mimořádným výhodám I. stupně.

Dne 22. 2. 2006 požádala stěžovatelka o plný invalidní důchod. Ze žádosti plyne, že vystudovala střední ekonomickou školu, poté pracovala od roku 1969 do roku 1997 a od 29. 1. 2003 dosud byla vedena jako uchazečka o zaměstnání u Úřadu práce ve Vyškově. Podle záznamu o jednání Městské správy sociálního zabezpečení v Brně byla stěžovatelka uznána částečně invalidní podle § 44 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., přičemž jako rozhodující zdravotní postižení byla určena progresivní systémová skleróza s poklesem schopnosti soustavné výdělečné činnosti podle přílohy č. 2, vyhlášce č. 284/1995 Sb., kapitoly III., oddílu B, položky 1, písm. b), v celkové výši 50 %. Na posledním místě v diagnostickém souhrnu je uvedena susp. anomální osobnost. Vznik částečné invalidity byl datován 9. 2. 2006. Rozhodnutím žalované ze dne 22. 8. 2006 byla stěžovatelčina žádost o částečný invalidní důchod zamítnuta pro nesplnění podmínky potřebné doby pojištění pro vznik nároku, neboť v rozhodném období stěžovatelka dosáhla pouze 3 roky a 83 dnů pojištění. Další žádost o plný invalidní důchod podala stěžovatelka dne 20. 12. 2006, avšak dne 29. 2. 2008 požádala o zastavení řízení.

Dne 26. 3. 2008 požádala stěžovatelka opět o plný invalidní důchod. Podle záznamu o jednání Městské správy sociálního zabezpečení v Brně ze dne 5. 6. 2008 byla stěžovatelka uznána plně invalidní od 1. 7. 2005. V záznamu o jednání je poukazováno na znalecké posudky psychiatra MUDr. N. ze dne 19. 1. 2006, a MUDr. P. a MUDr. R. z května 1995. Jako rozhodující zdravotní postižení byla označena porucha s trvalými bludy způsobující pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti podle přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb., kapitoly V., položky 2c, 70 %. K datu vzniku invalidity je uvedeno: „*za datum vzniku invalidity stanovím datum 1. 7. 2005 t. j. období ½ roku před datem 2. znaleckého posudku psychiatr., kdy již dle kvalifik. odhadu se dá předpokládat, že nebyla schopna vykonávat soust. výdělečnou činnost*“. Stěžovatelka i nadále nesplňovala podmínku potřebné doby pojištění pro vzniku nároku na důchod a podáními ze dne 1. 7. 2008, 16. 8. 2008, 28. 7. 2008 a dalšími žádala žalovanou, aby jí umožnila doplacení potřebné doby pojištění.

Ze záznamu oddělení žalované č. 427 ze dne 8. 8. 2008 plyne, že stěžovatelka nebyla ochotna řešit svou sociální situaci doplacením dobrovolného důchodového pojištění, neboť částka potřebná k doplacení byla příliš vysoká. Rozhodla se proto zajistit si potřebnou dobu pojištění zpětnou účastí na důchodovém pojištění jako spolupracující osoba OSVČ. Podle názoru oddělení 331 a 333 se jednalo o postup, který je v podstatě

obcházením zákona a nebylo považováno za vhodné se stěžovatelkou spolupracovat ve vztahu ke zpětnému pojištění OSVČ. Za dostatečné pro vyhovění požadavku stěžovatelky se považovalo sdělení o skutečnosti, která doba z rozhodného období 10 let před vznikem invalidity (1. 7. 1995 – 30. 6. 2005) jí bude hodnocena pro účely nároku. V obsáhlém přípise ze dne 25. 7. 2008 žalovaná informovala stěžovatelku o následcích pozdního splnění povinnosti podání přehledu o příjmech a výdajích, o možnosti uložení pokuty a dalších následcích.

Rozhodnutím žalované ze dne 17. 9. 2008 byl stěžovatelce přiznán plný invalidní důchod od 1. 7. 2005, jeho výše činila od srpna roku 2008 7975 Kč měsíčně. Rozhodnutím žalované ze dne 17. 9. 2008 byla výše plného invalidního důchodu upravena od 25. 8. 2008 na částku 8022 Kč měsíčně. Nicméně stěžovatelka podala dne 6. 10. 2008 další žádost o plný invalidní důchod s datem přiznání od 1. 6. 1993.

Podle záznamu o jednání Městské správy sociálního zabezpečení v Brně ze dne 18. 2. 2009 setrvala posudková lékařka na předchozím posouzení, tj. stanovila shodně rozhodující zdravotní postižení, pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti a datum vzniku invalidity na 1. 7. 2005. V záznamu je dále uvedeno, že v období od 1. 6. 1993 neodpovídal zdravotní stav posuzované žádnému stupni invalidity. Vzhledem k průběhu zdravotního stavu posuzované, výrazně omezené možnosti rekvalifikace, s přihlédnutím k tomu, že náhled na chorobu u posuzované není, posuzovaná se v psychiatrické ambulanci neléčí, není předpoklad zlepšení zdravotního stavu, se upustilo od další kontrolní lékařské prohlídky. Na to bylo vydáno nyní přezkoumávané rozhodnutí žalované.

V posudkové dokumentaci jsou založeny znalecké posudky. Jedná se o část znaleckého posudku znalců psychiatrů MUDr. P. a MUDr. R. ze dne 12. 5. 1995. Z něho plyne, že stěžovatelka trpěla paranoickým vývojem osobnosti, duševní poruchou v pravém slova smyslu – psychózou. Pro tuto duševní chorobu ztratila stěžovatelka v oblasti sporu s pracovištěm schopnost rozpoznat nebezpečnost svého jednání pro společnost a své jednání ovládat. Znalci uvedli, že je třeba posuzovanou vyvinit v plné rozsahu z trestné činnosti pomluvy a uložit jí ochranou léčbu. Znalci dále zdůraznili, že závěry tohoto znaleckého posudku se vztahují pouze na trestnou činnost pomluvy.

Ze spisu Okresního soudu ve Vyškově sp. zn. Nt 363/96, bylo zjištěno, že stěžovatelce bylo usnesením tohoto soudu ze dne 8. 9. 1995, č. j. Nt 375/95 – 9, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 13. 11. 1995, sp. zn. 9 To 722/95, uloženo psychiatrické léčení v ambulantní formě. Usnesením ze dne 22. 6. 1999, č. j. Nt 363/96 – 38, bylo od výkonu ochranného léčení upuštěno. V odůvodnění bylo uvedeno, že s výkonem ochranného léčení nebylo započato, od jeho uložení uplynuly téměř 4 roky, přičemž v této době se jmenovaná nikde neléčila. K její osobě však nebyly zjištěny negativní poznatky.

Znalecký posudek ze dne 19. 1. 2006 vypracovaný znalcem z oboru psychiatrie MUDr. P. N. pro účely řízení o zbavení způsobilosti k právním úkonům, dospěl k závěru, že posuzovaná trpí duševní chorobou, a to trvalou poruchou s bludy (dříve též paranoia či paranoický vývoj), organickým postižením mozku, tzv. organickým psychosyndromem,

mírným. Znalec uvedl, že za současného stavu, kdy posuzovaná nebyla žádným způsobem psychiatricky intervenována, nelze bezpečně zjistit, zda jde o onemocnění trvalého nebo přechodného rázu. Jde však o onemocnění dlouhodobé, dosud neléčené. Konstatoval, že vyšetřovaná netrpí takovým duševním onemocněním, které by ji zbavovalo schopnosti nabývat zodpovědně vlastními úkony práv a povinností. Tyto schopnosti nejsou u posuzované ani omezeny.

Znalecký posudek ze dne 22. 1. 2010 vypracovaný znalcem z oboru psychiatrie MUDr. P. N. pro účely trestního řízení dospěl k závěru, že posuzovaná dlouhodobě trpí závažným duševním onemocněním a to tzv. trvalou poruchou s bludy. Pro tuto duševní poruchu byly její rozpoznávací a ovládací schopnosti ve vztahu k vytýkanému jednání vymizelé. Z psychiatrického hlediska lze její pobyt na svobodě bez adekvátní terapie hodnotit jako nebezpečný, především pro možnost pokračování ve vytýkaném jednání. Znalec doporučil ochranné léčení psychiatrické ústavní, s vědomím svízelnosti terapie této poruchy. Uvedl, že posuzovaná vnímá probíhající trestní řízení zkresleně pod vlivem probíhajícího duševního onemocnění.

Usnesením Okresní státního zastupitelství ve Vyškově ze dne 3. 3. 2010, č. j. ZT 255/2009 – 98, bylo podle § 172 odst. 1 písm. e) trestního řádu zastaveno trestní řízení proti stěžovatelce pro skutky, v nichž byl spatřován trestný čin pomluvy podle § 206 trestního zákona ve znění platném do 31. 12. 2009, neboť obviněná nebyla v době činu pro nepříčetnost trestně odpovědná.

Na základě výše uvedeného lze shrnout, že stěžovatelka, poživatelka plného invalidního důchodu od 1. 7. 2005, žádala v tomto řízení o přiznání dávky od 1. 6. 1993. Již na tomto místě soud uvádí, že nelze zcela souhlasit s úvahou krajského soudu spočívající v názoru, že i kdyby stěžovatelka byla plně invalidní od požadovaného data, nebyl by jí plný invalidní důchod zpětně doplacen s ohledem na § 55 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb. K tomu Nejvyšší správní soud uvádí, že stanovení data vzniku plné invalidity na dřívější dobu by totiž mohlo znamenat, že stěžovatelka by bez dalšího splňovala podmínku potřebné doby pojištění pro vznik nároku na tuto dávku, aniž by si musela další dobu „doplatit“ a nedošlo by ani k dalším správním řízením vyúsťujícím v uložení pokuty za pozdní oznámení zahájení a ukončení výdělečné činnosti osoby samostatně výdělečně činné. Z osobního listu důchodového pojištění ze dne 15. 9. 2008 totiž plyne, že stěžovatelka byla nepřetržitě zaměstnána až do roku 1995, takže byl-li by vznik plné invalidity stanoven na 1. 6. 1993, stěžovatelka by podmínky potřebné doby pojištění pro vznik nároku splňovala. Obrana stěžovatelky spočívající v žádosti o uznání vzniku invalidity na období před 1. 7. 2005 byla zcela legitimní a rozhodně měla předcházet úvahám o dodatečném doplacení pojistného.

Stanovení data vzniku invalidity patří nesporně k zásadním posudkovým závěrům, a to s ohledem na jeho význam pro posouzení podmínek vzniku nároku na invalidní důchod. Datum vzniku invalidity by mělo být objektivně a přesvědčivě odůvodněno. Vznik invalidity je základním a výchozím předpokladem pro vymezení rozhodného období, v němž se zjišťuje, zda žadatel o dávku získal potřebnou dobu pojištění, a také pro stanovení data, od něhož je důchod přiznáván.

Invalidita jako posudkově – medicínská kategorie vzniká od okamžiku, kdy lze zdravotní stav pojištěnce považovat za dlouhodobě nepříznivý v důsledku nemoci či úrazu. Ke vzniku invalidity dochází tehdy, jestliže je zřejmé, že zdravotní postižení pojištěnce je trvalé a zlepšení zdravotního stavu nelze očekávat.

Konstantní judikatura se shoduje v tom, že datum vzniku invalidity je objektivně existujícím stavem a nelze ho proto stanovit na základě nahodilých skutečností, jakými v konkrétním případě mohou být např. hospitalizace, datum lékařského vyšetření, datum podání žádosti o invalidní důchod, datum skončení výplaty nemocenského, je-li podle zdravotních změn a vyšetření možné spolehlivě usoudit, ke kterému datu invalidita skutečně vznikla. Pokud nelze datum invalidity stanovit alespoň s vysokou pravděpodobností, např. vznikala-li invalidita postupně, je třeba tuto skutečnost blíže zdůvodnit a uvést den, kdy již byla její existence nepochybná.

Posudková komise, která je podle § 4 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb. ke stanovení data vzniku invalidity oprávněna, v doplňujícím posudku ze dne 21. 6. 2010, který byl vypracován za účasti odborného lékaře psychiatra, uvedla následující: *„PK stanovila míru poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti dle přílohy č. 2 k vyhlášce 284/1995 Sb. ve znění platném k datu vydání napadeného rozhodnutí ČSSZ Praha 23. 3. 2009 podle vyhl. č. 40/2000 Sb.* ***kapitola V., položka 2c*** *(v rozmezí 50 – 80 %)* ***na 70 %,*** *shodně s posudkovým hodnocením lékaře MSSZ Brno.*

Psychický stav posuzované byl alterován dlouhodobě, tato duševní choroba byla u posuzované popsána a diagnostikována ve znaleckém posudku vypracovaném v r. 1995, náhled na onemocnění chybí, neabsolvovala žádnou psychiatrickou léčbu, nedocházela do psych. ambulance, neužívala medikaci. Datum vzniku invalidity lze s vysokou pravděpodobností stanovit až podle Soudně znaleckého posudku o duševním stavu ze dne 19. 1. 2006.

PKMPSVČR Brno ***datum vzniku plné invalidity*** *stanoví shodně s posuzujícím lékařem MSSZ Brno, tedy na* ***1. 7. 2005****, tj. období ½ roku před datem vypracování znaleckého posudku z psychiatrie 19. 1. 2006, kdy již dle kvalifikovaného odhadu bylo možno předpokládat, že nebyla schopna vykonávat soustavnou výdělečnou činnost a míra poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti odpovídala plné invaliditě. Pro dřívější vznik plné invalidity, jak požaduje posuzovaná, nebyly v doplněné zdravotní dokumentaci i po prostudování Znaleckého posudku z 22. 1. 2010 nalezeny objektivní podklady.“*

Nutno podotknout, že výše uvedený závěr zaujali i posudkoví lékaři v záznamech o jednání MěSSZ v Brně ze dne 5. 6. 2008 a 18. 2. 2009. Lze tedy shrnout, že datum vzniku plné invalidity stěžovatelky na 1. 7. 2005 posoudily všechny posudkové orgány dosud ve věci jednající shodně.

Stěžovatelka však s uvedeným závěrem nesouhlasí a namítá, že nebyla zajištěna veškerá zdravotní dokumentace z let 1995 – 2005, a současně tvrdí, že „poruchou s bludy“ netrpěla, a že rozhodující pro posouzení věci je lékařský nález z roku 1996 vystavený pro zdravotní postižení systémové sklerózy.

Nejvyšší správní soud nejprve uvádí, že stanovisko stěžovatelky, která dokonce tvrdí, že v jejím případě jde o zneužití z psychiatrie, je vysvětleno ve znaleckých posudcích. Ve znaleckém posudku ze dne 19. 1. 2006 je uvedeno, že *„v obecné rovině jde o onemocnění, které je obtížně terapeuticky ovlivnitelné. Klienti se obvykle nepovažují za nemocné, je velmi obtížné je získat pro léčbu a pro léčení je velmi důležité vytvoření dobrého vztahu pacienta z lékařem“*. Stejný závěr je obsažen ve znaleckém posudku ze dne 22. 1. 2010.

Pokud jde o zajištění veškeré zdravotní dokumentace, lze souhlasit s tím, že pro určité období konkrétní lékařské nálezy nejsou k dispozici, nicméně podle názoru soudu tato skutečnost není natolik významná, aby neumožňovala úplné a objektivní posouzení zdravotního stavu a dochované pracovní schopnosti stěžovatelky. Jak již bylo výše uvedeno, zdravotní dokumentace je vedena od roku 1977. V roce 1992 je k dispozici zjišťovací formulář a neurologický nález ze dne 11. 1. 1992. V roce 2003 byl vypracován lékařský nález pro posouzení zdravotního stavu pro účely státní sociální podpory praktickým lékařem a je doložen nálezem odborného neurologa ze dne 18. 3. 2003, 13. 5. 2003, nálezem Centra léčebné rehabilitace ze dne 4. 7. a 9. 9. 2003 a nálezem radiodiagnostického oddělení ze dne 14. 2. 2003. V souvislosti s dalšími posudkovými řízeními je založen revmatologický nález ze dne 7. 12. 2004, 5. 1. 2005 a 15. 3. 2005, imunologické vyšetření ze dne 13. 1. 2005 a poté již následuje řada nálezů z roku 2006 a postupně z dalších let. Se stěžovatelkou lze souhlasit potud, že v roce 2006 bylo jako rozhodující zdravotní postižení v dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu určeno postižení revmatologické a to progresivní systémová skleróza s poklesem schopnosti soustavné výdělečné činnosti podle kapitoly III., oddílu B, položky 1 písm. b) přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb., v celkové výši 50 %. Vývoj zdravotního stavu však směřoval k určení jiného zdravotního postižení v dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu a již v roce 2008 bylo za rozhodující zdravotní postižení stěžovatelky považováno psychické onemocnění.

Stěžovatelka vznesla požadavek na zhodnocení zdravotní dokumentace z období let 1995 – 2005 již při prvním jednání posudkové komise dne 25. 3. 2010, ale na dotaz, u kterých lékařů se v té době léčila, odpověděla, že si jména lékařů nepamatuje a neví ani kde to bylo, vzpomněla si pouze, že to bylo v Brně. Nicméně soud v této souvislosti zdůrazňuje, že posudková komise měla k dispozici mimo jiné kompletní zdravotní dokumentaci praktického lékaře MUDr. N. a vycházela z údajů o zdravotním stavu v ní obsažených.

K dalším námitkám stěžovatelky ohledně jejího zastupování v řízení Nejvyšší správní soud uvádí, že na její žádost jí byla hned od počátku soudního řízení ustanovena zástupkyně, advokátka JUDr. Pěva Skýbová, která byla přítomna u jednání posudkové komise dne 25. 3. 2010. Usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 6. 4. 2010, č. j. 33 Cad 50/2009 – 50, byla tato zástupkyně opět na žádost stěžovatelky zastupování zproštěna, přičemž usnesením ze dne 21. 5. 2010, č. j. 33 Cad 50/2009 – 91, byla stěžovatelce ustanovena opatrovnice, advokátka JUDr. Pavla Plašilová, která stěžovatelku zastupuje doposud. Nejvyšší správní soud má tedy za to, že v soudním řízení byla práva stěžovatelky dostatečně ochráněna. Pokud jde o chybějící zdravotní dokumentaci z let 1993 – 2002, je soud přesvědčen, že tento nedostatek není natolik významný, právě proto, že určujícím zdravotním postižením v dlouhodobé je nepříznivém zdravotním stavu je onemocnění

psychické. Navíc není pravděpodobné, že by zastoupení stěžovatelky ve správním řízení zabezpečilo zajištění této chybějící dokumentace, když stěžovatelka po celou dobu řízení ani při jednání posudkové komise dne 25. 3. 2010 nevěděla, kde se v období let 1995 – 2005 léčila. Bez spolupráce stěžovatelky by bylo lze stěží chybějící dokumentaci zajistit, i kdyby jí byl opatrovník ustanoven.

Jak již bylo výše naznačeno, je pro danou věc podle názoru soudu rozhodující to, že určujícím zdravotním postižením v dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu stěžovatelky je psychické onemocnění. Na tomto posudkovém závěru se shodly všechny posudkové orgány a rovněž shodně uvedly, že míra poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti činila podle přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb., kapitoly V., položky 2c, 70 %. Zbývá tedy posoudit, zda stanovení data vniku invalidity na 1. 7. 2005 je objektivní a přesvědčivé.

Nejvyšší správní soud uvádí, že přestože všechny posudkové orgány určily datum vzniku plné invalidity na den 1. 7. 2005, nebyl v posudku posudkové komise včetně jeho doplnění vznik plné invalidity úplně a přesvědčivě odůvodněn.

I když se stěžovatelka, jak vyplývá ze všech znaleckých posudků, pro duševní chorobu nikdy neléčila, je třeba si uvědomit, že zdravotním postižením, které je v dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu považováno za určující, trpěla již v roce 1995. Podle znaleckého posudku ze dne 12. 5. 1995 ztratila stěžovatelka pro duševní chorobu – paranoický vývoj - schopnost rozpoznat společenskou nebezpečnost svého jednání a své jednání ovládat, a to i v oblasti sporu s pracovištěm, přičemž znalci uzavřeli, že je v daném případě třeba posuzovanou vyvinit v plném rozsahu předmětné trestné činnosti pomluvy a uložit jí ochrannou psychiatrickou léčbu ambulantní. Stěžovatelka se však ochrannému opatření nepodrobila a intenzita poruchy se nezměnila. Jak vyplývá ze znaleckého posudku ze dne 19. 1. 2006, *„od doby posledního znaleckého vyšetření (1995) nedošlo ve vztahu k bývalému zaměstnavateli ze strany posuzované ke změně v jednání a chování, a tedy nedošlo ani ke změně vlastního onemocnění, které přetrvává u posuzované nadále a je charakterizováno tím,.že do bludného systému byly vzaty další osoby z pacientčina blízkého okolí“*. Shodné závěry obsahuje i znalecký posudek ze dne 22. 1. 2010. Vyplývá-li tedy ze všech znaleckých posudků, že rozsah a intenzita zdravotního postižení se od roku 1995 nezměnila, pak stanovení data vzniku invalidity právě na 1. 7. 2005 vzbuzuje důvodné pochybnosti. Lze sice souhlasit s tím, že pokud se stěžovatelka pro duševní onemocnění dosud neléčila, je datum vzniku plné invalidity možné stanovit na základě kvalifikovaného odhadu, ale takový odhad musí být blíže odůvodněn. Posudkové orgány uvedly, že podle kvalifikovaného odhadu vznikla plná invalidita půl roku před vydáním znaleckého posudku ze dne 19. 1. 2006. Není-li ovšem kvalifikovaný odhad vůbec odůvodněn, nabízí se otázka, proč invalidita nevznikla např. 3/4 roku před vydáním znaleckého posudku nebo již v roce 1995, kdy byla duševní choroba posuzované bezpečně zjištěna a ovládací a rozpoznávací schopnosti byly ve vztahu k tehdy posuzované trestné činnosti vymizelé.

Krajský soud se s takto nedostatečně odůvodněným datem vzniku plné invalidity spokojil, avšak v situaci, kdy byl veden úvahou, že z dřívějšího data vzniku plné invalidity nelze pro stěžovatelku ničeho vytěžit. Jak však bylo výše uvedeno, datum vzniku plné invalidity má širší souvislosti, přičemž v případě stěžovatelky správnost jeho určení

vystupuje do popředí tím spíše, že ovlivnilo její postup při doplacení pojistného za činnost osoby samostatně výdělečné činné, za nějž jí byly posléze uloženy pokuty.

Krajskému soudu jistě nezle upřít snahu o zajištění úplných podkladů pro objektivní posouzení vzniku invalidity, zvláště poté, co stěžovatelka předložila u jednání dne 19. 4. 2010 usnesení Okresního státního zastupitelství ve Vyškově ze dne 3. 3. 2010 o zastavení trestního řízení. Nicméně Nejvyšší správní soud nesdílí názor krajského soudu o objektivnosti a přesvědčivosti posudkových závěrů uvedených v posudku posudkové komise, a to ani po jeho doplnění. Nutno připomenout, že otázka vzniku invalidity byla jediným a tedy stěžejním předmětem tohoto řízení, neboť stěžovatelka již poživatelkou plného invalidního důchodu byla. Odůvodnění data vzniku plné invalidity v posudcích posudkové komise je prakticky nepřezkoumatelné, a tím neúplné a nepřesvědčivé, a posudek posudkové komise není způsobilým podkladem pro přezkoumání zákonnosti napadeného rozhodnutí správního orgánu.

Neúplnost a nepřesvědčivost posouzení data vzniku plné invalidity stěžovatelky vede k závěru, že řízení před krajským soudem bylo zatíženo vadou, která mohla mít vliv na nezákonnost rozhodnutí ve věci samé ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

Se zřetelem k výše uvedenému Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). V tomto řízení je krajský soud vázán shora uvedeným právním názorem (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

V dalším řízení tedy krajský soud vyžádá doplňující posudek od posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí v Brně. V tomto posudku se posudková komise zaměří znovu na posouzení data vzniku plné invalidity stěžovatelky. Posudková komise nechť vysvětlí, proč za situace, kdy určující zdravotní postižení v dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu bylo zjištěno již v roce 1995 (viz znalecký posudek ze dne 12. 5. 1995) a nebylo prokázáno, že by se jeho intenzita zmírnila, považuje za datum vzniku invalidity právě datum 1. 7. 2005. Pokud posudková komise setrvá na posudkovém závěru o vzniku invalidity 1. 7. 2005, nechť sdělí všechny skutečnosti, které odůvodňují podle jejího názoru tento kvalifikovaný odhad. Nejvyšší správní soud pouze připomíná, že pokud nelze datum vzniku invalidity určit alespoň s vysokou pravděpodobností, např. vznikala-li invalidita postupně, je třeba tuto skutečnost blíže odůvodnit a uvést den, kdy již byla její existence nepochybná. Dosavadní odůvodnění, že invalidita vznikla půl roku před vydáním znaleckého posudku ze dne 19. 1. 2006 je z tohoto pohledu nepřezkoumatelné, a tudíž neúplné a nepřesvědčivé.

V novém rozhodnutí o věci rozhodne soud i o náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti, včetně odměny advokátky – opatrovnice JUDr. Pavly Plašilové (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. února 2011

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu